

Forskning

UTSATTA BARN. Liisa Pöyhönen har trevliga minnen från sin tid i Sverige. Men hon vet att alla av hennes ödeskamrater inte hade det lika lätt. LEHTIKUVA/JARNO MELA

Stress i barndomen sitter kvar hela livet

Krigsbarnen som skickades till Sverige lider av hjärtsjukdomar och diabetes oftare än sina generationskamrater, visar ny forskning.

Då **Liisa Pöyhönen** var sex år gammal tvingades hon ofta söka skydd då bomberna föll kring hemmet i Kotka. Hon började snabbt trotsa alla äldre personer och satt allt oftare på verandan och följde bombdramat. Ungefär samtidigt slutade hon äta.

I april 1942 skickades Liisa och hennes lillasyster som krigsbarn till Sverige.

– Jag, en stor sexåring, glömde inte vårt hem i Finland. Jag brevväxlade med mamma, först på finska och sen, då

språket försvann, på svenska, berättar Pöyhönen.

En undersökning visar att en majoritet av krigsbarnen som skickades till Sverige upplevde tiden i det rika grannlandet som positiv. Det gällde även Pöyhönen.

– Jag fick två språk och kulturer! säger hon ivrigt.

Många hade samtidigt stora problem, som fick negativa följder för resten av livet.

Var tionde åkte
Forskare vid Helsingfors uni-

UTSATT BARN. Anu-Katriina Pesonen har trevliga minnen från sin tid i Sverige. Men hon vet att alla av hennes ödeskamrater inte hade det lika lätt. LEHTIKUVA/JARNO MELA

versitet har kommit fram till att krigsbarn mer sannolikt insjuknar i hjärtsjukdomar och diabetes. Dessutom har de oftare än snittet problem med den mentala hälsan och droger.

13 345 personer födda på Kvinnokliniken och Barnmorskeinstitutet i Helsingfors åren 1934–44 har ingått i den tidskrävande forskningen. Av dem har 1 778 – mer än ofta tionde – varit krigsbarn.

Forskarna använde statistik för att hitta krigsbarnen och har sedan riktat en enkät till dem.

Bland flickorna förekom rent biologiska förändringar, bland annat tidigare mens. Många födde också sina första barn långt tidigare än genomsnittet. Krigsbarnen födde också fler barn.

Forskaren **Anu-Katriina Pesonen** uppger att familjebildning kan vara en typ av korrigerande åtgärd för tidigare problem.

– Att ha en egen familj har kanske setts som extra viktigt. Krigsbarnen har också haft färre skilsmässor, säger Pesonen.

Pressade ekonomi

Krigsbarnen har varit en mycket intressant grupp för forskarna, eftersom nästan alla uppvisat syndrom som bara förekommer bland en liten del av vanliga årskullar. Den stress som situatio-

nen lett till går delvis att jämföra med situationen för barn som farit illa i sin familj.

Små barn har svårt att själv hantera sin stress, så hjälp från föräldrarna är ofta central. För krigsbarnen har den hjälpen ofta uteblivit.

– Många hade just lärt sig tala och tvingades sedan in i en främmande språkmiljö, säger Pesonen.

Krigsbarnen drabbades ofta också av låg levnadsstandard. De tjänade mindre pengar än de andra och kunde sällan ärva någon socioekonomisk status av sina föräldrar.

– Krigsbarnen blev inte högre tjänstemän även om deras föräldrar varit det, säger Pesonen.

Skön återkomst

Liisa Pöyhönen minns att hon trivdes bra efter att ha återvänt till Kotka efter kriget. På samma skolklass fanns många krigsbarn, så de kunde diskutera sina upplevelser öppet.

Markku Laaksonen i Åbo har också varit krigsbarn, men har helt annorlunda upplevelser. Han fick först långt senare veta att en av hans goda vänner varit krigsbarn för 70 år sedan.

Pöyhönen känner igen också Laaksonens typ av historia och påminner om att det finns lika många historier som krigsbarn. **FNB**